

BUGETUL PUBLIC NAȚIONAL ȘI VENITURILE DIN ACTIVITATEA DE COMERȚ EXTERIOR – EVALUARE ANTE ȘI POST DECLANȘARE CRIZĂ MONDIALĂ

Drd. Victoria Clipa;

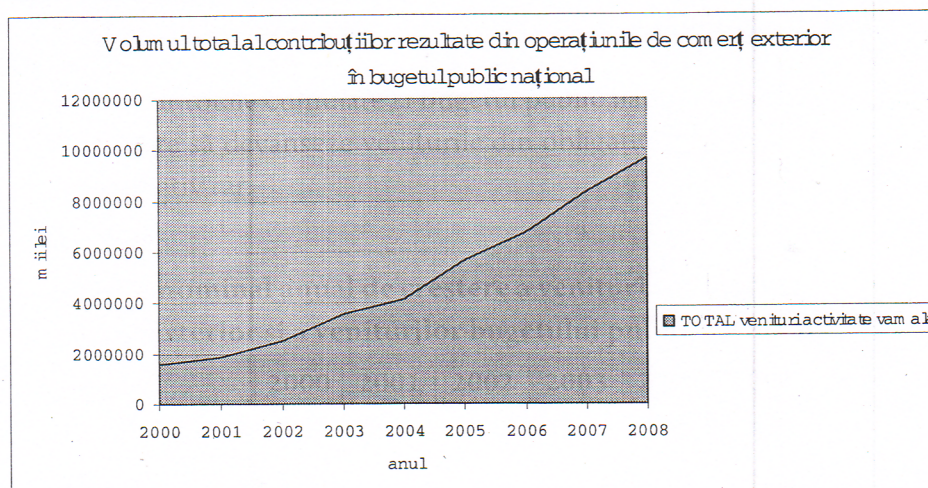
Cercetător științific Ecaterina Fabian, IEFS

National public budget with all its components is considered to be the main state instrument of GNP mobilization, redistribution, and public needs supporting. In order to cover the public expenditure which tends to increase it is imperative that the budget provide stable income sources. Therefore, to be effective NPB should have a well balanced structure of revenues. In our country contrary to the developed countries practice, NPB seems to be misbalanced, being strongly dependent on indirect taxes. In this paper we intend to analyze the dependence of Moldovan public budget revenues on the customs revenues and the consequences of such dependence.

Momentul în care a fost concepută cea mai relevantă parte a stúdiului, adus în atenția Dumneavoastră, coincidea cu fenomenul amplificării cererii care se datora fluxului intens de remiteri al emigranților moldoveni plecați la munci peste hotare. Plecând de la premisa că datorită discrepanțelor structurale ale economiei naționale nu a fost și nu este posibilă satisfacerea nevoilor în continuă creștere ale consumatorului moldovean, importul a venit să acopere golul deficitar, devenind o activitate economică extrem de rentabilă pentru agenții economici autohtoni. În consecință, contribuțiile la suplinirea capitolului venituri ale bugetului public național, rezultate din obligațiunile fiscale ale actorilor care desfășoară activități de import, păreau a fi semnificative. Mai mult, după cum au demonstrat-o datele empirice, dependența bugetului public național de astfel de venituri s-a dovedit a fi prea mare. În acel context apărea o întrebare: ce se întâmplă, dacă volumul acestor operațiuni scade foarte mult? Ultimele evenimente ce au avut loc în lume, o nouă turnură în contextul economic actual, materializată sub forma crizei economico-financiare mondiale, vin involuntar să ne răspundă la întrebarea de mai sus.

Pentru a releva vulnerabilitatea bugetului public național față de veniturile din activitățile de comerț exterior am raționat după cum urmează:

Am urmărit evoluția în timp a rezultatelor activității de comerț exterior sub forma totalului taxelor și impozitelor cumulate de către autoritățile vamale și vărsate în bugetul public național. Dacă perioada de timp luată în vizor sunt anii 2000-2008, o simplă vizualizare a situației statistice ar arăta în felul următor:

Sursa: Calcule efectuate de autori în baza datelor statistice furnizate de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

După cum vedem, de la un an la altul, operațiunile de comerț exterior au suplinit din ce în ce mai generos conturile serviciului vamal, trend-ul general fiind unul crescător, ridicându-se la 9 696 700¹ mii lei la nivelul anului 2008, comparativ cu 1 578 289² mii lei la nivelul anului 2000. Mai mult, dacă urmărim dinamica ritmului nominal anual de creștere a veniturilor vărsate în bugetul public național din activitățile de comerț exterior, comparativ cu ritmul nominal anual de creștere a veniturilor totale cumulate la bugetul public național, totalul veniturilor bugetului public național reușește să devanseze veniturile din obligațiunile fiscale, aferente operațiunilor de comerț exterior, relativ rar.

Tabelul 1

Dinamica ritmului nominal anual de creștere a veniturilor din obligațiunile de comerț exterior și a veniturilor bugetului public național

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ritmului nominal anual de creștere a veniturilor din obligațiunile de comerț exterior, %	-	18,26	33,43	41,74	17,89	35,71	19,98	22,95	16,38
ritmului nominal anual de creștere a veniturilor totale ale bugetului public național, %	-	12,78	19,96	28,30	20,25	28,29	22,86	24,90	14,34

Sursa: Calcule efectuate de autori în baza datelor Ministerului Finanțelor și a Departamentului Vamal ale Republicii Moldova

S-ar părea, că începând cu anul 2006, alte venituri, decât cele indirecte, specifice operațiunilor de comerț exterior, își sporesc aportul la formarea bugetului public național. Obser-

¹ Raport privind activitatea Serviciului vamal al Republicii Moldova, anul 2008

² Date statistice ale Serviciului Vamal al Republicii Moldova

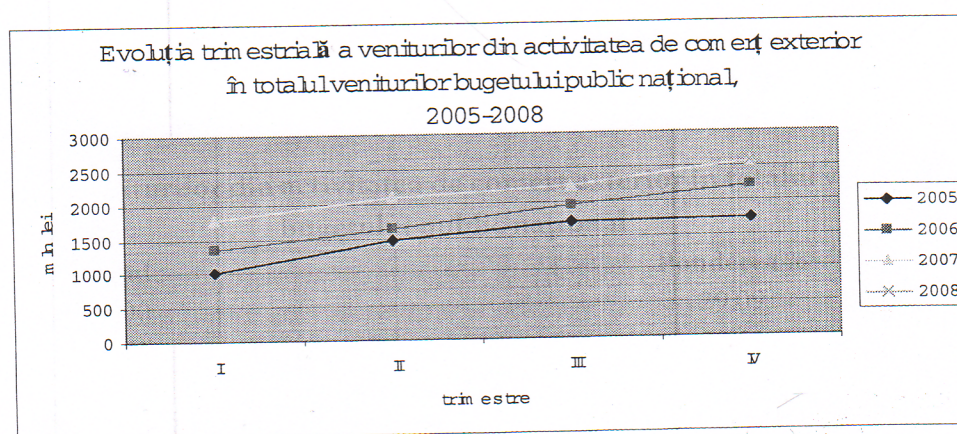
văm, însă, că în 2008 statistica este alta. Mai mult decât atât, ambii indicatori ating un nivel inferior tendințelor precedente. Niciodată, începând cu anul 2001, ritmul anual de creștere a veniturilor din operațiunile de comerț exterior nu a fost cu puțin peste 16%, iar ritmul anual de majorare a veniturilor totale, cumulate la bugetul public național, a fost mai mic doar în 2001. Care să fie explicația acestor turnuri? Criza financiară internațională, cu primele ei manifestări încă la nivelul anului 2007, s-a dovedit a fi ireconciliabilă, afectând în ultimă instanță sectorul real al economiilor și resimțindu-se datorită interconexiunilor, la nivel global, începând cu a doua jumătate a anului 2008. Republica Moldova are o economie foarte slab integrată în circuitul economic mondial; necătând la aceasta, sfârșitul anului 2008 și începutul anului 2009 și-au spus cuvântul, pe lângă restul sectoarelor, și asupra sectorului bugetar, după părerea noastră, anume datorită dependenței excesiv de mare a bugetului de vărsămintele din activitățile de comerț exterior care niciodată, începând cu anul 2000, nu a fost mai mică de 1/4. Întru susținerea acestui argument vom ilustra care este ponderea veniturilor aferente activităților de comerț exterior în totalul veniturilor bugetului public național.

Tabelul 2

**Ponderea veniturilor din activitatea de comerț exterior în totalul veniturilor
bugetului public național**

Anul	Ponderea %
2000	29,09
2001	30,51
2002	33,93
2003	37,49
2004	36,75
2005	38,87
2006	37,97
2007	37,37
2008	38,04

Sursa: Calcule efectuate de autori în baza datelor Ministerului Finanțelor și ale Serviciului Vamal ale Republicii Moldova

Sursa: Elaborat în baza datelor Ministerului Finanțelor și ale Departamentului de Statistică ale Republicii Moldova¹

Această pondere nu s-a redus nici la nivelul anului 2008, care a fost și rămâne a fi un an de criză, cu atât mai mult, cu cât, începând cu al doilea semestru al acestui an, veniturile din

¹ Rapoartele lunare privind executarea Bugetului public național de stat pentru anii 2005-2008 și raportul „Exporturile, importurile și balanța comercială – serii lunare (2005-2009)” ale Departamentului de Statistică

activitatea de comerț exterior, vărsate în bugetul public național, au un trend, chiar dacă nu foarte accentuat, totuși descrescător.

Există o singură explicație a acestor tendințe. Republica Moldova a intrat în criza economică mondială pe o singură „roată” – cea a remiterilor care, după cum se pare, nu au atins încă un plafon minimal. Studiile efectuate până în acest moment au stabilit o înclinație a importurilor față de remiteri de 50%¹. Considerând că, în luna ianuarie 2009, remiterile s-au redus practic cu 28%, față de ianuarie 2008, importurile nu au întârziat să scadă, trăgând după sine și veniturile bugetului public național, rezultate din aceste tipuri de operațiuni. Situația ar fi și mai gravă, dacă am efectua exact aceleași calcule cu referire la bugetul de stat. De exemplu, la nivelul anului 2008, ponderea prelevărilor fiscale, rezultate din activitatea de comerț exterior, au reprezentat 69,5% în bugetul de stat. Această stare de lucruri este specifică, practic, tuturor statelor cu economie în tranziție, contrar situației economiilor dezvoltate. Structura sistemului fiscal al țărilor dezvoltate se deosebește considerabil de cea a economiilor emergente. În țările dezvoltate, cea mai mare pondere în bugetul de stat o au impozitele directe. Impozitele indirecte sunt regresive, fiind suportate în ultimă instanță de către consumatori, fapt pentru care sunt total dezagreate de către plătitorii de rând de impozite. Însă, din punctul de vedere al autorităților, impozitele indirecte au un foarte mare avantaj – sunt foarte ușor de colectat și verificat. Atâta timp cât structura economiei moldovenești nu permite o altă proporție a acumulărilor la buget, deoarece sectorul productiv din țară nu ține pasul cu cererea internă, nici un guvern nu va sacrifica „găina care face ouă de aur”.

Ar fi incorect să negăm faptul că de-a lungul timpului nu au fost depuse eforturi de îmbunătățire a politicii fiscale. Cu toate acestea, practica ne demonstrează că atât bugetul public național, cât și bugetul de stat are o structură a veniturilor departe de a fi echilibrată. Viteza cu care se va ajunge la o stare adecvată depinde de foarte mulți factori economico-sociali. Dar, dacă acest lucru nu se va întâmpla, foarte mulți, în atitudinea lor, îl vor urma pe Toma d'Aquino și vor considera impozitele ca pe o „jefuire permisă și legală”.

Bibliografie:

1. Cioponea Mariana-Cristina, „*Finanțe publice și teorie fiscală*”, Editura Fundației „România de Măine”, 2007;
2. Hachez, Peter B. and Irvin Bupp, „*Policy and Priority in the Budgetary Process*”, American Political Science Review, 2003;
3. Inceu Adrian Mihai, Lazăr Dan Tudor, „*Finanțe și bugete publice*”, Editura Accent, Cluj Napoca, 2006;
4. Mikesell, John, „*Fiscal Administration: Analysis and Applications for the Public Sector*”. Seventh Edition, Thompson Wadsworth, 2007;
5. Poterba, James, „*State Responses to Fiscal Crises: The Effects of Budgetary Institutions and Politics*”. The Journal of Political Economy, August 2004;
6. *The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries*, IMF, March, 2009;
7. www.statistica.md/public/files/serii_de_timp/comert_exterior/serii_infraanuale/Com_Ext_Series_Lunar_2005_2009.xls;
8. www.mf.gov.md/ro/nationalbuget/reportyear/;
9. www.customs.md

¹ The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries, IMF working paper, March, 2009